

Zaman Gazetesi

27/03/2012

Herkül Millas

Lafı ağzında gevelemek veya lakırdıyı çiğnemek gibi deyimler řu anlama gelir: Konuşmanın sakıncalı bir biğim aldığını anlayınca sōze başka bir yōn vermek.

Bu yolu seđmek iyi mi, kōtū mū; yararlı mı, zararlı mı; dūrūst mū? Kanımca bu sorunun cevabı duruma gōre deđiřir. Tartıřma, eđer iřleri çıkmaza sūrūkleyecek bir kavgaya gōtūrūyorsa "lafı gevelemek" en iyi seđenek olabilir; yok, lafı dolandırma ōzūmsūzliđū besliyorsa konuyu saptırmamak daha yararlı sayılabilir. Eđitimle ilgili tartiřmaları izledikçe en bařta bu sorunsala takıldım: Tartıřma ōzūme mi, kavgaya mı yōneliyor? Bu sorunun cevabına gōre bize de (yani her yurttařa da) açık veya rtūlū konuřmak dūřer, dođal olarak.

Okumakta olduđunuz yazıyı tetikleyen, son gūnlerde Zaman'da eđitimi ele alan birkaç yazı oldu. Örneđin, Levent Kōker bařlık olarak temel soruyu sordu: "Neyi tartiřlıyoruz?" (22 Mart) Tartıřılanın "din, daha dođrusu din eđitimi ve dolayısıyla din-devlet iliřkileri ve tabiē lāiklik" olduđuna dikkati çekiyor. Atilla Yayla da "Gerçek dūřūnce ve talepler dođrudan olmaktan ziyade dolaylı ve ūstū rtūlū biđimde ifade ediliyor, laflar dolandırılıyor, eđilip būkūlūyor. Bunca laf kalabalıđını temizlersek problem būtūn çıplaklıđıyla ortaya çıkar. Tūrkiye'de eđitim sistemiyle ilgili anlařmazlık ve çekiřmelerin merkezinde yatan konu (veya mesele) din eđitimidir." diye

yazdı (16 Mart). Mümtez'er Türköne de "Bu projenin eğitimle bir alâkası yok. Hükümet din eğitiminin önünü açıyor... Toplumun din eğitimi ihtiyacı var. Bu ihtiyaç, arzu edildiği ölçüde karşılanamıyor. Çünkü devlet din eğitimini tekeline almış durumda. Bu yüzden bir demokratikleşme sorunu ortaya çıkıyor. Bu talep din eğitiminin özgürleşmesi talebi olarak siyaset piyasasına yansıyor... Herhangi demokratik bir ülkede bu işler nasıl düzenleniyorsa, neden aynısını talep eden aydınlarımız yok?" diye yazdı (23 Mart). Ali Bulaç da "[Yaygın eğitim] Kartezyen, doğası itibarıyla dini, felsefeyi, mitolojiyi, metafiziği dışarıda bırakır ... telkin ettiği hayat tarzı materyalizm, dünya görüşü zımnı nihilizm, bilinen sıfatı sekülerizm... Doğası gereği 'müteal/aşkın, batın/içkin ve mead/öte' boyutlarından yoksundur. Bu bilginin sosyalist, faşist veya kapitalist/liberal sistemlerde üretiliyor olması fark etmez." diye yazdı (19 Mart).

Yani bu yazarlara göre tartişma aslında eğitimle ilgili değildir, din eğitimiyle ilgilidir. Bana göre ise, bundan da öte, inançların tartişması söz konusu. Dolayısıyla tartişmanın "eğitim" alanında hapsedilmesi bir sağırlar diyaloğuna neden oluyor. İma yoluyla konuşmalar ve dolaylı olarak elde edilmek istenenler, yalnız konunun ele alınmasını engellemiyor, karşılıklı beslenen ve sarmalaya dönüşen bir güvensizliğe de neden oluyor. Farklı görüşte olanlar anlaşamadıkları konuyu ele almak yerine başka ve ikincil konulara yönelmeleri asıl konunun tartişılmamasına neden oluyor. Tartışanlar bir şeylerin söylenmediğini sezmekte ve bu suskunluğu kötü niyet ve şaibeli proje olarak algılamakta.

Açık konuşmak yalnız samimiyet işareti değildir, her tartişmanın temel şartıdır; olmazsa olmaz. İnanç konusunda tartişmalar vesayetçi rejimlerde ve toplum mühendisliğinin egemen olduğu din karşıtı otoriter rejimlerde yapılamaması anlaşılıdır. Bu tür sıkıntıların var olmadığı durumlarda ise sorunlar açıkça tartişılabilir. İfade özgürlüğu de zaten bunun için vardır. Kanımca bugün de yukarıda alıntıladiğım yazarlar bunu yapmaktadırlar.

Kendi açımdan tartişılması gereken -ve zaten dolaylı yapılan da budur- zorunlu din eğitiminin ve genel olarak dinin toplum içindeki konumudur. Zorunluluk akla mecburiyeti ve zoraki bir uygulamayı getirmektedir. Laiklik tartişmalarının demokrasi ile bir arada ele alınmasının nedeni de budur. Sezilen gerilim inançlı ve inançsızlar arasında değildir, çünkü aslında "inançsız" gibi görünenin de, kendine özgü bir inancı ve bir "doğrusu" vardır. Asıl çatışma insanlar arasında var olan güç dengeleriyle ilgilidir. Güç dengesi ise kaçınılmaz olarak her zaman zayıfın aleyhine sonuçlar doğurmuştur. Bu yüzden sorun yalnız demokrasi sorunu, yani çoğunluk-azınlık sorunu değildir; her bireyi ayrı ayrı ilgilendiren bir insan hakkı sorundur -en azından güçlü olmayanların açısından bu böyledir.

EĞİTİM TARTIşMALARINDA TEMEL SORUN

Zorunlu/mecburi din eğitimi savunulurken en başta göze batan ise azınlıkta kalanlara karşı kullanılan iki güç dayatmasıdır. Her ikisi de zorunluluğu (zoraki olanı) haklı gösteren meşruiyet söylemleridir. Birincisi, her inancın temel varoluş varsayımıdır: "bizim inancımız tek doğrunun ifadesidir, doğru olan neden yaygınlaştırılmasın?" diye ifade edilebilir. Hatta bu yoldaki çabalar asli görev sayılır. İkinci meşruiyet söylemi ise "çoğunluğu temsil ediyoruz" söylemidir. Her ikisi bir araya getirildiğinde -"doğru yoldayız" ve "demokratik çoğunluk biziz"- çoğunluğun gücü baskın ve ezici olabilmektedir.

Bu sytlemler azınlıkta kalanlar üzerinde zoraki bir uygulama olarak hissedilmektedir. Bu durumda ise tek savunma söylemi, pek lafı edilmeyen "insan hakkı" terimidir. Yani asıl tartişma, eğitim, din eğitimi, zorunlu veya seçmeli eğitimin ötesinde dayatmacı-zgrlk uygulamalar konusunda olmalıdır. zgrlk ise bu kapsamda demokrasi ve çoğunlukta olmakla hiç ilişkili değildir. Tam tersine bu anlamdaki "demokrasi" baskının mazeretine dönüşmektedir. Son on yıllarda bu tür bir uygulama "Kemalist" ideoloji bayrağı altında yaşandı: En hakiki mürşit ilimdir, yani "bizim doğru saydığımızdır" + "iktidar bizdedir" (veya "kurucu gcz"). Böylece, (kendilerince) iyi niyetli olan uygulayıcılar baskıcı olmuşlardır -bunlardan bazıları ise düştükleri hatayı hl anlayamamaktadır.

Neden anlayamamakta? Çünkü ıkış noktaları bunu kaçınılmaz kılmakta. İki meşruiyet söylemi, yani "doğru yoldayız" ve "oğunluktaız, demokratız" anlayışı azınlıkta kalanlarla empati kurulmasını olanaksız kılmaktadır. Bu anlayış geçmişin bir mirasıdır. Pozitivist ve otoriter yönetim, referansların değişmesi ile aşılmıyor. Mesele paradigmanın değişmesidir. Sorun, yöneten ve yönetilen arasındaki g dengeleriyle ilişkilidir. Bunun pek tartişılmıyor olması ise rastlantı değildir. Günümüzdeki sınırlı eğitim tartişmaları gündemdeki tartişmalı paradigmayı görmemizi engellemektedir. Otoriter pozitivist anlayışın bir de doğu versiyonu vardır. Bunun bilincine varılmadıka ve aynaya bakılmadıka tartişma samimiyetten yoksun kalacaktır.